

תקציר

קוסיבה / בעליתן / קוסנתן / נתנמרן / נתני / קוסוהב / נתנבעל:
על חשיבותם של שמות פרטיים מאדומיה להבנת מציאות הלשון
בארץ ישראל בתקופה הפרסית

אוהד כהן

עד לפני כשלושה עשורים היו העדויות ההיסטוריות מהיחידה המנהלית הדרומית בארץ ישראל, אדומיה, מועטות באופן יחסי. גילויים של כ-2,000 אוסטרקונים מאזור זה בדור האחרון שינה באופן מהותי את יכולתנו להבין את מציאות החיים שם בתקופה הפרסית (538–332 לפסה"נ). מכלול עדויות ממקור ראשוני זה פותח צוהר להבנת היבטים שונים בחיי היום-יום בתקופה זו, כגון תנועת סחורות, מעמדם של פועלים שכירים ובעלות על קרקעות. נוסף על כך האוסטרקונים, טקסטים מנהליים שמתעדים באמצעות הלשון היבטים חברתיים פרטניים וכלליים, מאפשרים התבוננות במציאות הלשונית המורכבת באותו מרחב גיאוגרפי ובאותה תקופה היסטורית. למשל טקסטים אלה מכילים מגוון שמות פרטיים של אנשים שחיו באדומיה בתקופה זו, ומן השמות הללו מצטיירת תמונת מצב רב לאומית ורב לשונית מורכבת מאוד, שונה מאד ממשגרת הכתיבה המנהלית (בארמית ממלכתית) שבה שמות אלה נטועים. במרכז המאמר עיון לשוני בשפות השונות המתרוצצות במכלול שמות זה, שמשקף את כור ההיתוך של הלשונות שהיו מדוברות באדומיה. עיון זה מאפשר לבחון עדויות היסטוריות מן המקרא, ולפרש מחדש את דבריו המפורסמים של נחמיה: 'וּבְנֵיהֶם חָצִי מְדַבֵּר אֲשֶׁר־דִּבְרֵי וְאִינָם מְפִירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית וְכָל־שׁוֹן עִם וְעַם' (נחמ' יג 24). המשגרת התיאורטית המשולבת שבה המחבר משתמש חושפת את הכוחות השונים אשר עיצבו את העברית המקראית המאוחרת שנכתבה אף היא בתקופה זו.